

Krzemień czekoladowy na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej. Wydobywanie, użytkowanie i dystrybucja.

Rejon Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej, jest charakterystyczny poprzez wyjątkowo korzystne uwarunkowania paleośrodowiskowe w odniesieniu osadnictwa pradziejowego. W okresie zlodowaceń i na początku holocenu, człowiek dysponował w tym rejonie różnorodnymi niezbędnymi do życia zasobami: wędrujące dolinami zwierzęta dostarczały pożywienia, cieki i źródła krasowe wodę, jaskinie i schroniska skalne schronienie, a wychodnie jurajskich wapieni krzemienia dobrej jakości potrzebnego do wytwarzania narzędzi i broni łowieckiej. Na tym tle wyróżniają się dwa surowce doskonałej jakości, a mianowicie krzemień czekoladowy i krzemień pasiasty, których wychodnie do niedawna utożsamiane były wyłącznie z rejonem Gór Świętokrzyskich, a w ostatnich latach odkryte zostały właśnie w środkowej części Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej.

Rozpoznanie charakteru i uwarunkowań osadnictwa społeczności pradziejowych jest jednym z kluczowych badań jakie stawia sobie badacz epoki kamienia. Podstawową metodą jest szczegółowa analiza stanowisk archeologicznych, ale niezwykle ważne jest również dokładne poznanie przestrzeni wokół nich, jako zaplecza warunkującego rozwój społeczny i kulturowy. Właśnie na tej problematyce, dotyczącej pierwszego z wymienionych surowców, a mianowicie krzemienia czekoladowego, skoncentrowane są główne założenia i cele projektu.

Głównym celem prezentowanego projektu jest szczegółowe rozpoznanie rozprzestrzenienia złóż krzemienia czekoladowego na obszarze całej Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej, w kontekście miejsc jego eksploatacji oraz określenie roli, jaką ten surowiec odgrywał w poszczególnych okresach pradziejów.

Odpowiedź na pytanie jaką dany wyrób krzemienno ma za sobą drogę (tj. gdzie został wykopany surowiec i co się dalej z nim działo), jest kluczowe, aby zrozumieć mechanizmy działalności człowieka w przeszłości. Zaplanowane zadania badawcze, takie jak: kartowanie geologiczne złóż, badania wykopaliskowe na stanowisku eksploatacji krzemienia czekoladowego (kopalni) w Dolinie Udorki oraz dokładna analiza archiwalna inwentarzy opartych na tym surowcu, są szczególnie ważne dla studiów nad wykorzystaniem lokalnych zasobów surowcowych oraz określeniem udziału tzw. importów, w inwentarzach stanowisk pradziejowych położonych na obszarze Jury Polskiej.

Kierownik projektu, dr Magdalena Sudoł-Procyk, z wykształcenia jest archeologiem, specjalizującym się w badaniach nad paleolitycznym i mezolitycznym osadnictwem Wyżyny Częstochowskiej, w kontekście uwarunkowań paleośrodowiskowych. Ważną ich częścią są studia nad surowcami krzemionkowymi na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej, które to nawiązują do problematyki niniejszego projektu. Dr Magdalena Sudoł-Procyk od 2004 roku jest zatrudniona w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, i również od tego roku uczestniczy w badaniach archeologicznych na stanowiskach jaskiniowych środkowej części Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej.